

A bíróság [REDACTED] felperesnek, [REDACTED] a kamarai jogtanácsos által képviselt Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal (9021 Győr, Árpád út 32.) által képviselt Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Soproni Járási Hivatala (9400 Sopron, Fő tér 5.) alperes ellen, kötelező óvodai nevelésben való részvétel alóli felmentés tárgyában hozott visszautasító végzéssel kapcsolatos jogvita miatt indított – egyszerűsített – közigazgatási perben meghozta a következő

végzést:

A bíróság az eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján felfüggeszti, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a szerint az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi.

Az eljáró bíró indítványozza, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti hatáskörében eljárva az Abtv. 45. § (2) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 2021. július 1. napjától hatályos 8.§ (2) bekezdésének második mondatában szereplő „újabb” fordulata az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdésébe ütközik és alaptörvény-ellenességére figyelemmel a jelen folyamatban lévő ügyben nem alkalmazható.

A végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I. Tényállás:

Felperes gyermeke [REDACTED] napján született, [REDACTED] napján betöltötte a harmadik életévét, az Nkt. 8.§ (2) bekezdése alapján óvodai foglalkozásokon köteles részt venni. A szülők ennek megfelelően a 2021/2022. nevelési évre beíraták a helyi óvodába. Ezt követően a felperes az alpereshez 2022. április 13. napján érkezett kérelmében az alperestől a 2022/2023. nevelési évre a gyermek óvodai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését kérte, arra hivatkozással, hogy a gyermek beilleszkedése nem történt meg, nem kíván az intézményi nevelésben részesülni.

Az alperes a GY-06/03/496-3/2022. számú végzésével a felperes kérelmét visszautasította. Hivatkozott döntésében az Nkt. 8.§ (2) bekezdése második mondatára, mely szerint abban a nevelési évben, melyben a gyermek a negyedik életévét betölti, kizárólag újabb kérelem benyújtása esetén vizsgálható érdemben a felmentés lehetősége. A felperes ugyanakkor első alkalommal kérte gyermeke óvodai nevelés alóli felmentését, tehát korábbi kérelem nem volt, így a kérelem érdemi elbírálásának objektív feltétele hiányzik. Erre figyelemmel az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 46.§ (1) bekezdése alapján a kérelmet visszautasította.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: III/ 0 1 4 2 3 - 0 / 2022	
Érkezett: 2022 JÚN 2 0.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 4 db	lu

Felperes keresetében elsődlegesen az alperes végzésének megsemmisítését, másodlagosan az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte az Nkt.8.§ (2) bekezdése második mondatának „újabb” fordulata alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt.

Az alperes védiratában a felperes kereseti kérelmének elutasítását kérte.

II. Az ügyben alkalmazandó jogszabály:

Az Nkt. 8.§ (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A szülő - tárgyév április 15. napjáig benyújtott - kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek a negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben, újabb kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti a Kormány rendeletében kijelölt szerv (a továbbiakban: felmentést engedélyező szerv) felmentheti az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, csak az óvodavezető vagy a védőnő, továbbá tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében az Eütv. 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos rendelhető ki. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében a kérelem a tárgyév április 15. napja után is benyújtható. Az eljárás időtartama ötven nap.

III. Indítvány az alkalmazandó jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességére figyelemmel jelen ügyben való alkalmazásának kizárására:

Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése szerint minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést. A (2) bekezdés szerint a szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.

Az Alkotmánybíróság a 9/2021. (III.17.) határozatában (a továbbiakban: ABH) értelmezte a jelen kezdeményezéssel érintett jogszabályi rendelkezés korábban hatályos állapota kapcsán a szülő neveléshez való jogának alkotmányos tartalmát, valamint ezen jog és az állam intézményvédelmi kötelezettségének egymáshoz való viszonyát.

Rögzítette, hogy a gyermeknek adandó nevelés megválasztása során a szülők nem élveznek korlátlan szabadságot, és a nevelés keretében kizárólag olyan döntések meghozatalát védi és támogatja az Alaptörvény, amely a gyermek legjobb érdekével összhangban áll, azaz a XVI. cikk (2) bekezdése szerinti szülői jogosultságok tartalmi korlátja a gyermek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti legjobb érdeke (ABH [66] bekezdés).

Kiemelte azt is az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdésén és XVI. cikk (1) bekezdésén alapuló intézményvédelmi kötelezettség csak másodlagos a szülő elsődleges kötelezettségéhez képest. Feladata az államnak a megfelelő intézményrendszer kialakítása, a gyermek legjobb érdekének megfelelő nevelési döntés meghozatalához szükséges szakmai támogatás biztosítása, illetve, ha a szülő elmulasztja a neveléshez való jogának gyakorlását, a szülő helyébe lépve tegye meg a szükséges intézkedéseket (ABH [68] bekezdés).

Az ABH [70] bekezdése szerint a szubszidiaritás elve értelmében az állam az egyén személyes autonómiájába tartozó kérdésekben a döntés lehetőségét nem vonhatja el az egyéntől. A gyermeknevelés feladata és felelőssége tehát elsődlegesen a szülőket terheli, az állam feladata pedig a szubszidiaritás elvének megfelelően részben a szülők támogatása-segítése, részben pedig a szülők nevelési tevékenységének korrekciója azokban az egyedi esetekben, ha az a gyermek legjobb érdekével ellentétes eredményre vezet. Miközben a szubszidiaritás elve (és az Alaptörvény egyes, idézett rendelkezései) nem csupán felhatalmazzák, hanem kifejezetten kötelezik is az államot arra, hogy segítse a szülőket a gyermekük nevelése során, ezen állami szerepvállalás sem generálisan, sem pedig egyedi esetekben nem veheti át a szülőktől a nevelés jogát és felelősségét akkor, ha a szülők azt egyébként a gyermek legjobb érdekének megfelelően, az Alaptörvénnyel összhangban gyakorolják.

A nevelés megválasztásához való joga azt jelenti, hogy a szülő jogosult legyen a gyermekéről a világnézetének és lelkiismereti meggyőződésének megfelelően gondoskodni (ABH [71] bekezdés).

Rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdése alapján a gyermek taníttatása szülői kötelezettség, azonban az Alaptörvény az óvodai nevelésre vonatkozóan nem tartalmaz előírást, tehát az kizárólag törvényi alapokon nyugszik, és az előzőekben kifejtettek alapján, a szubszidiaritás elvével összhangban a tankötelezettség kezdetét megelőzően az államnak legfeljebb csak arra lehet joga, hogy a gyermek legjobb érdekének biztosítása érdekében korlátozza a szülő neveléshez való jogát akkor, ha a szülő döntése és a gyermek érdeke egymással ellentétes (ABH [86] bekezdés).

Az Alkotmánybíróság szerint, ha a szülő elsődleges élethivatásának tekinti a gyermek nevelését, és szeretné, hogy a gyermek fejlődésének első időszakában teljes egészében a családban nevelkedjék, ez erre vonatkozó joga csak erős alkotmányjogi indokkal korlátozható (ABH [88] bekezdés). Ilyen indok a gyermek érdekében az iskolai nevelésre-oktatásra felkészítő utolsó óvodai év, melynek célja a gyermek szocializációja, a majdani iskolai követelményekhez való alkalmazkodás, a társadalomba való beilleszkedés megkönnyítéséhez (ABH [89] és [87] bekezdés). *Az ABH [94] bekezdése szerint az óvodai nevelés utolsó évére vonatkozóan tehát az állam ... jogosult (de még ekkor sem köteles) olyan, a kötelező óvodai nevelés alól kivételt (felmentést) nem engedélyező szabályozást alkotni, mely valamennyi gyermek számára kötelezővé teszi az óvodai nevelésben történő részvételt; az iskolai tanulmányokra való felkészülés biztosítását az Alkotmánybíróság olyan kivételes indokként ismerte el, mely még a felmentés lehetőségének teljes kizárása esetében is a szülők neveléshez való jogának arányos korlátozásának minősült.* Az Alkotmánybíróság a vizsgált normaszöveghez képest korábbi szabályozást azért találta arányosnak, mert különös jelentőséget tulajdonított ugyan az iskolára előkészítő évnek, de az ezt megelőző évekre lehetővé tette a gyermek legjobb érdekének szem előtt tartásával az óvodai nevelés alóli felmentést (ABH [96] bekezdés).

A vizsgált normaszöveg további egy évvel kiterjesztette a kötelező óvodai nevelés intézményét azzal, hogy kizárta felmentés lehetőségét, azonban a módosítás indokolása semmilyen érvet nem tartalmazott arra vonatkozóan, hogy milyen szakmai szempontok alapján határozott akként a jogalkotó, hogy szükséges az óvodai nevelés alóli felmentésre vonatkozó életkori korlát leszállítása (ABH [97] bekezdés). A támadott rendelkezés nem támogatja azt a családmodellt, amelyben a gyermek nevelését elsődlegesnek tartják, anélkül, hogy megindokolta volna, hogy miért zárja el a jogalkotó a szülőket a gyermek számára adott egyedi esetben szakmailag előnyös felmentés lehetőségének kezdeményezésétől.

Az Alkotmánybíróság előzőekben rögzített, a jelenleg hatályos normaszöveg vizsgálata szempontjából leglényegesebb megállapításai szerint az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdése szerinti neveléshez való jog legfontosabb alkotmányos korlátja a XVI. cikk (1) bekezdése alapján a gyermek legjobb érdeke. A szülő neveléshez való jogához képest az állam intézményvédelmi kötelezettsége csak másodlagos. A szülő neveléshez való joga csak alkotmányos indokkal korlátozható. Ilyen alkotmányos indok a gyermek legjobb érdekének védelme érdekében az óvodai nevelés alóli felmentés kizárása az iskola előkészítő évben, a gyermek szocializációja, a társadalomba való beilleszkedés és az iskolára való felkészülés érdekében.

A fentiek alapján az olyan intézkedés, amely alkotmányos indok nélkül kizárja a korábbi évekre a felmentés lehetőségét, sérti a szülő neveléshez való jogát, nem biztosítja a gyermek legjobb érdekének megfelelő nevelést.

A jelenleg hatályos szabályozás szerint a szülő csak akkor kérheti a gyermeke óvodai nevelés alól felmentését a gyermek negyedik életévre vonatkozóan, ha korábban, tehát a gyermek harmadik életévre is terjesztett elő kérelmet. Ilyen kérelem hiányában a negyedik életévre vonatkozóan objektív, formai okból kizárja a jogszabály annak érdemi vizsgálatát, hogy a gyermek legjobb érdekét a felmentés, vagy az óvodai nevelésben való részvétel szolgálja.

Az „újabb” kérelem fordulat beiktatásának semmilyen indokát nem tartalmazza a módosításhoz fűzött miniszteri indokolás, tehát nem megállapítható, hogy mely az az alkotmányos indok, amely az ilyen tartalmú módosítást indokolja, illetve mi az a gyermek szempontjából védendő érdek, amely korlátozza a felmentés iránt kérelem előterjesztésének lehetőségét a negyedik életévre.

A jogszabályi rendelkezés gyakorlati hatása az, hogy a szülő a negyedik életévre kizárólag akkor kérheti a felmentést, ha azt már a harmadik életévre vonatkozóan is kérte. Nem látható annak alkotmányos indoka, hogy miért szükséges kizárni a gyermek felmentése érdemi vizsgálatának lehetőségét abban az esetben, ha a gyermek a harmadik életévében óvodába járt és a szülők a negyedik életévében döntenek úgy, hogy a gyermek legjobb érdekét az otthoni nevelés szolgálja.

Rámutat arra a bíróság, hogy az Alkotmánybíróság által megfelelőnek talált normaszöveg általánosan – mindenféle formai korlát nélkül – biztosította az iskola-előkészítő évet megelőző időszakra a felmentés lehetőségét, ha a gyermek legjobb érdekét bármely okból a családban történő nevelés szolgálja. Nyilvánvalóan nem mellőzhető a szakmai szempontú vizsgálata annak, hogy a gyermek legjobb érdekét szolgálja-e a felmentés. A jelenlegi szabályozás azonban objektív, formai okból zárja ki a szakmai szempontú vizsgálat lehetőségét az említett tényállás esetén, anélkül, hogy ennek bármilyen alkotmányos indoka lenne. A bíróság álláspontja szerint annak érdemi vizsgálata után dönthető csak el, hogy a gyermek érdekét szolgálja-e a negyedik életévre vonatkozó felmentés, abban az esetben, ha korábban járt óvodába és a szülők korábban nem kérték a felmentést.

A jelenlegi szabályozás tehát alkotmányos indok nélkül korlátozza a szülőnek az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdésében biztosított neveléshez való jogát, anélkül, hogy ennek a gyermek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti joga érdekében bármilyen objektív, észszerű alapja lenne.

A fentiekre figyelemmel a bíróság a rendelkező részben írtak döntött.

A felperes keresetlevelében az Alkotmánybíróság soron kívül eljárását kérte, tekintettel arra, hogy a felmentés iránti kérelem a 2022/2023-as nevelési évre vonatkozik, melynek első napja 2022. szeptember 1., tehát eddig az időpontig indokolt a felmentés iránti kérelemről való érdemi döntés.

A végzés elleni jogorvoslat lehetőségét a Pp. 128. § (5) bekezdése zárja ki.

Győr, 2022. június 13.

dr. Járfás András s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
kiadó

